

ЧУДОМИР „ЧЕЛЕЧЕТО“

chitanka.info

Според историческите данни, с които разполагаме поне засега, явно е, че в нашата долина не е имало никога голямо селище, което да е оставило следи от една по-висока култура и по-висок строителен интерес. Достатъчно е да прегледате двата музея, старозагорския и нашия, за да се убедите веднага в това. Докато в градския музей на древната Берое, или Августа Траяна, за която се споменава в историческите паметници още във времето на преселението на народите^[1] (251 г.), преобладават статуи, прекрасни глави на фавни, капители от мраморни колони, красиви сребърни и други металически съдове, миниатюри от величествени градски порти и пр., нашият музей в туй отношение е беден. Ние имаме само отломки от тракийски конници, пръстени и глинени съдове от гробници от праисторическа епоха. Мраморните глави, които имаме, не са намерени в нашия край.

Че Стара Загора в далечното минало е била цветущ културен център, освен археологическите находки ни потвърждават и много исторически документи. Не тъй стои въпросът обаче с някогашните селища из нашата долина. Така напр. древната столица на келтите Тиле (сегашното Тулово) е била такава само 50–60 години, и то столица на едно варварско и войнствено племе, което, естествено, не е имало като римляните напр. усет към архитектурните форми и изящните изкуства. Останалите селища в древността са били изключително крепости — пазачи на балканските проходи. Старият Крън (Кърни, Круни) със своите няколко крепости, заемащ около 1 кв. км, не ни говори за голям благоустроен град — поне в този си вид сега. По-скоро може да се предполага, че там е стоял един голям гарнизон, че е бил едно голямо военно селище-крепост. Същото нещо се допуска да е била и крепостта при Голямото село. Освен тези селища-крепости знаем редица още по-малки или по-големи и всички почти заемат изхода на някой планински проход. Така в полите на Средна гора имаме калето на „Висок“ при с. Турия, Бузово кале, крепостни останки южно от Ръжена край стария Верейски път, северно от Змеево, и пр., а край Балкана, като почнеш от Голямото село, при Скобелево, Шипка, Крън, „Челечето“ при Енина, „Калето“ при Гюсово, Мъглижките крепости, тази, северно от Николаево, и още много неоткрити по малките възвишения край някогашните и сегашни проходи.

Също такива крепости има, разбира се, и от другата страна на Балкана, при другия изход на проходите, а често пъти и някъде по

средата е имало постове или стражи, служещи за охрана на пътя. Охраната на проходите е била поверена на особен род войници, наречени харбалии, добили това си име от късото копие, с което са били въоръжени и което се е наричало харба. В османските войски през XVI и XVII век тези харбалии са били често местни селяни християни, които не са ходели на война, а са се употребявали за охрана на обози и други тилови служби. По-късно тяхната повинност се е ограничила в служба из султанските обори. Думата харбалии и харба и досега се чува из простонародния ни говор.

За една от по-малките крепости, пазеща някога пътя от Трявна за нашата долина, срещаме описание в Сборника (за) народни умотворения, кн. VI, стр. 426, направено от дядо Петко Славейков, който в 1878 год. е ходил лично да я разгледа. Тя е крепостта, която носи името „Челечето“ и е непосредствено на североизток от с. Енина.

„Челечето“ — пише дядо Славейков — е един каменлив връх, по-нисък от другите южни ридове. На равнината на този връх се виждат развалините на стара твърдина, с двойни зидове, доволно яки, както може да се види от останките. Личи де е текла и водата отгоре за в твърдината и де е пресичана отпосле в превземането, за да се отбие; между развалините се намират стрели с уши, съестни припаси в сушен вид, боб, леща, изгнили, просо във втвърднано състояние и опазени сушени круши, пръстени стълбци, с които подпират черепните, кога ще пекат хляб, нахут, бакла, вкорубени златни монети и дребни сребърни пари, по което може да се съди, че твърдината е служила за прибежище на селяните в последни времена. Зад „Челечето“ на изток е „Шейтанова вода“, по-нататък — „Шишкова кория“ и др. Тука е пътят от Трявна за Енина, за Кърни и за Ески Загра през Бедек и през Русалските гробища. От Трявна отстои 6 часа, а до Боруи е 4 часа."

Твърде малко е останало днес по „Челечето“, което да ни напомня за древната твърдина с двойните зидове, която е посетил дядо Славейков в 1878 г. Нехайството и общественото безгрижие в бурени са удавили и покрили в забрава една светла може би страница от историята на нашия народ.

(Публикуван във в. „Казанлъшка искра“, IX, бр. 187 от 30.IV.1932 г.)

[1] Великото преселение на народите е условно название на масовите придвижвания (IV-VII в.) и нахлувания в територията на Римската империя на германски, славянски, тюркски и сарматски племена, водени от жажда за земя и завоевания. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.